

หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

1. ชื่อหลักสูตร

- (ภาษาไทย) ประกาศนียบัตรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
 (ภาษาอังกฤษ) Certified diabetes educator Program Faculty of Medicine Siriraj Hospital

2. ชื่อคุณวุฒิ

- ชื่อเต็ม (ภาษาไทย) ประกาศนียบัตรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
 ชื่อเต็ม (ภาษาอังกฤษ) Certification of diabetes educator Faculty of Medicine Siriraj Hospital

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. ศูนย์เบาหวานศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
2. สาขาวิชาต่อมไร้ท่อและเมตะบอลิสม ภาควิชาอายุรศาสตร์
3. สาขาวิชาต่อมไร้ท่อและเมตาบอลิสม ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
4. ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชศาสตร์
5. ฝ่ายการพยาบาล

4. หลักการและเหตุผลในการขอเปิดหลักสูตร

การรักษาโรคเบาหวานให้มีประสิทธิภาพนอกจากการใช้อาหารระดับน้ำตาลแล้ว การให้ความรู้แก่ผู้เป็นเบาหวานโดยมุ่งหวังให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้นมีส่วนสำคัญมากในการรักษาเบาหวาน โดยในต่างประเทศการให้ความรู้และสร้างทักษะให้กับผู้เป็นเบาหวานเป็นหน้าที่ของบุคลากรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวานโดยเฉพาะ (diabetes educator) แต่ในประเทศไทยยังไม่มีหลักสูตรผลิตผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวานที่ชัดเจน หลักสูตรนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน

โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญทั่วโลก ประเทศไทยพบผู้เป็นเบาหวานจำนวนมากถึง 3.2 ล้านคนหรือคิดเป็น 6.4% ของประชากรไทย¹ โดยโรคเบาหวานก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งในระยะเฉียบพลันและระยะเรื้อรัง ภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังจากโรคเบาหวานเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการสูญเสียสายตาทองประชากรวัยทำงาน เป็นสาเหตุอันดับหนึ่งของภาวะไตวายเรื้อรังในประชากรไทย และเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการตัดเท้าหรือตัดขา ภาวะแทรกซ้อนที่หลอดเลือดแดงขนาดใหญ่ยังก่อให้เกิดโรคหลอดเลือดสมองตีบและหลอดเลือดหัวใจตีบ² นอกจากนี้ เบาหวานยังเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญของประชากร ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากในการดูแลรักษาโรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อนต่างๆที่เกิดขึ้น การควบคุมระดับน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสามารถลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งต่อหลอดเลือดแดงขนาดเล็ก หลอดเลือดแดงขนาดใหญ่ และยังลดอัตราการเสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2³⁻⁵ การรักษาเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมนั้น นอกจากการใช้อาหารระดับน้ำตาลแล้ว ความร่วมมือจากผู้เป็นเบาหวานในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การควบคุมอาหาร ออกกำลังกาย การรับประทานยาหรือฉีดยาอย่างสม่ำเสมอ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาโรคเบาหวาน แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวานทั้งของไทยและต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า

การให้ความรู้ในการจัดการตนเองด้านเบาหวาน (diabetes self-management education, DSME) เป็นส่วนสำคัญในการดูแลผู้เป็นเบาหวาน โดยผู้เป็นเบาหวานทุกคนควรได้รับ DSME ตั้งแต่แรกวินิจฉัยและควรได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนในการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง (diabetes self-management education and support: DSME&S) จากทีมบุคลากรทางการแพทย์^{6, 7} การศึกษาแบบ meta analysis⁸ ในต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าการได้รับ DSME ส่งผลให้ระดับน้ำตาลสะสมหลังเข้าร่วมกิจกรรมลดลงประมาณ 0.76% แม้ว่าระดับน้ำตาลสะสมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในภายหลัง จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความคุ้มค่าของการให้ DSME ในช่วงเวลา 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2549 พบว่า ร้อยละ 70 ของการศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการให้ DSME สามารถลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาเบาหวานได้¹⁰ จะเห็นได้ว่า การให้ความรู้ในการจัดการตนเองด้านเบาหวานมีส่วนช่วยในการควบคุมระดับน้ำตาลและมีความคุ้มค่าในด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากการให้ความรู้ การสร้างทักษะแก่ผู้เป็นเบาหวานจนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเบาหวานขั้นสูง (Advance) มีทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทักษะการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching) และเป็นกระบวนการที่ใช้เวลามาก ในต่างประเทศการให้ DSME&S จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน (diabetes educator) โดยเฉพาะโดยในต่างประเทศจะมีหลักสูตรอบรมผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวานที่ได้มาตรฐาน และมีการจัดสอบโดยสถาบันกลางของประเทศ ซึ่งแตกต่างจากบริบทของประเทศไทยที่ผ่านมา ที่มีการจัดอบรมผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวานเป็นการอบรมระยะสั้นซึ่งไม่เพียงพอในการสร้างทักษะด้านต่างๆที่กล่าวข้างต้น

ดังนั้นศูนย์เบาหวานศิริราชเห็นถึงความจำเป็นในการผลิตบุคลากรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวานที่มีความรู้และทักษะขั้นสูงเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ จึงได้ร่วมกับสาขาวิชาต่อมไร้ท่อและเมตะบอลิซึม ภาควิชาอายุรศาสตร์ สาขาวิชาต่อมไร้ท่อและเมตาบอลิซึม ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชศาสตร์และฝ่ายการพยาบาล จัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (Certified diabetes educator Program Faculty of Medicine Siriraj Hospital) ขึ้น

โดยในปี 2017 ศูนย์เบาหวานศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้รับการรับรองเป็น International Diabetes Federation Centre of Education

5. กำหนดเปิดอบรม

เริ่ม 1 สิงหาคม ถึง 30 กรกฎาคม ของปีถัดไป

6. อาจารย์ประจำหลักสูตร

1. อาจารย์ภาควิชาอายุรศาสตร์ สาขาต่างๆ ดังนี้

สาขาวิชาต่อมไร้ท่อและเมตะบอลิซึม

สาขาวิชาวิภะวิทยา

สาขาวิชาหทัยวิทยา

สาขาวิชาประสาทวิทยา

สาขาวิชาโภชนศาสตร์คลินิก

สาขาวิชาโรคระบบหัวใจและหลอดเลือด

2. อาจารย์สาขาวิชาต่อมไร้ท่อและเมตาบอลิซึม ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
3. อาจารย์ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา
4. อาจารย์ภาควิชาจักษุวิทยา
5. อาจารย์ภาควิชาศัลยศาสตร์
6. อาจารย์ภาควิชาศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์และกายภาพบำบัด
7. อาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู
8. อาจารย์ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
9. พยาบาลชำนาญการด้านเบาหวาน ฝ่ายการพยาบาล
10. อาจารย์ จากภายนอกผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง

7. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม

1. ปริญญาตรี ด้านการแพทย์และสาธารณสุข และสาขาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยเป็นเบาหวาน ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักโภชนาการ นักกำหนดอาหาร เภสัชกร นักสุขศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานมาก่อน/หรือผู้ที่มีต้นสังกัดจะได้รับพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ
2. ไม่เป็นโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา
3. ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์การพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือก

8. จำนวนปีของหลักสูตร

ระยะเวลาการอบรม 1 ปี

ภาคการศึกษาที่ 1 (ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ)

เดือนสิงหาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน 2561 ทุกวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ และร่วมโครงการศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ก่อนเปิดภาคการศึกษาที่ 2

ปิดภาคการศึกษา เดือนธันวาคม 2561

ภาคการศึกษาที่ 2 (ภาคปฏิบัติ)

เดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม 2561 โดยฝึกปฏิบัติที่หน่วยงานหรือโรงพยาบาลต้นสังกัด และนำเสนอพร้อมอภิปรายงานที่ได้รับมอบหมายที่โรงพยาบาลศิริราชในวันพฤหัสบดีและศุกร์

สอบปลายภาค เดือนมิถุนายน 2561

ประกาศผลสอบและรับประกาศนียบัตร ภายในกรกฎาคม 2561

9. จำนวนผู้เข้าอบรม

ผู้เข้าเรียนหลักสูตรจำนวน 20-25 คน

10. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาจะมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความรู้และความชำนาญขั้นสูงในการถ่ายทอดความรู้ด้านเบาหวานและสามารถสร้างทักษะในการจัดการตนเองให้กับผู้เป็นเบาหวานและครอบครัว
2. สามารถนำทฤษฎีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทฤษฎีด้านการเรียนการสอนมาใช้เพื่อให้ผู้เป็นเบาหวานมีทัศนคติที่ดีจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น
3. ความรู้ด้านการวิจัยเบื้องต้นสามารถสืบค้นความรู้อย่างต่อเนื่องจากงานวิจัยต่างๆเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับผู้เป็นเบาหวานในการจัดการตนเอง
4. มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณที่ดีแห่งวิชาชีพในการปฏิบัติงาน

11. เนื้อหาสังเขปของหลักสูตร

1. ด้านความรู้

- Advance knowledge in diabetes
 - Glucose homeostasis and pathophysiology of diabetes
 - Classification and diagnosis of diabetes
 - Acute diabetes complications
 - Glycemic target and cardiovascular risk management
 - Blood glucose-lowering agents
 - Insulin therapy
 - Lifestyle modification
 - Glucose monitoring
 - Sleep disorder in diabetes
 - Oral health and diabetes
- Diabetes complications
 - Coronary artery disease in diabetes
 - Diabetes retinopathy
 - Diabetes nephropathy
 - Neurological problem in diabetes
 - Diabetes foot assessment and care
 - Skin and nail problem in diabetes
 - Diabetes wound assessment and care
 - Peripheral vascular disease
 - Orthopedic problem in diabetes
- Diabetes in special population and special situation
 - Diabetes in pregnancy
 - Type 1 diabetes in all age
 - Type 2 and other type diabetes in childhood

- Diabetes in elderly
- Diabetes in special situation
- Advance nutrition for diabetes self-management
 - Nutritional therapy
- Teaching and learning method for diabetes self-management and psychological approach
 - Role of the diabetes educator and DSME
 - Teaching and learning
 - Psychosocial and behavioral approaches
 - Theories of behavior change
 - Community awareness, promotion, prevention and public health
- Research methodology
 - Research I (R2R concept and influencer)
 - Research II (Research methodology and basic statistic)
 - Research III (Research utilization)

2. ด้านทักษะ

- ทักษะในการให้ความรู้ในการจัดการตนเองด้านเบาหวาน เช่น
 - การฉีดยาอินซูลิน
 - การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเอง
 - การจัดการด้านโภชนาการ
- ทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- ทักษะการสอน adult teaching and learning Method
- ทักษะในการตรวจคัดกรอง ป้องกันโรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน

3. ด้านเจตคติ

1. มีความภูมิใจและรู้ชอบเขตของการเป็นผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวานตามคำนิยามของ International Diabetes federation และ มาตรฐานสากล
2. สามารถทำงานเป็นทีม มีแนวคิดของ Prince Mahidol Philosophy (Altruism) และ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ (sufficient economy) และน้อมนำมาประยุกต์ใช้
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ผู้ร่วมงาน ผู้เป็นเบาหวานและครอบครัว
4. เป็นผู้ใฝ่รู้และขยันสนใจในวิทยาการใหม่ๆ

12. วิธีการจัดการเรียนการสอน

ภาคการศึกษาที่ 1 ระยะเวลา 4 เดือน

ภาคทฤษฎีในรายวิชา ดังนี้

- Advance knowledge in diabetes
- Teaching and learning method for diabetes self-management and psychosocial approach
- Advance nutrition for diabetes self-management
- Diabetes complication
- Diabetes in special population and special situation
- Research methodology
- Adult learning and teaching Method
- Prince Mahidol's Philosophy and King RAMA 9: Principles of HM's Development

Works and Sufficient Economy Theory

- **ภาคปฏิบัติ**
 1. เรียนรู้ผ่านการทำ workshop และ role-play ตามรายวิชาข้างต้น
 2. ศึกษาดูงานคลินิกที่เกี่ยวข้อง
 3. ศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคการศึกษาที่ 2 ระยะเวลา 7 เดือน

1. ฝึกปฏิบัติ DSME/DSMS ด้วยตนเองในหน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. นำเสนอ อภิปรายและเขียนรายงานกรณีศึกษา
3. พัฒนาและนำเสนอนวัตกรรมหรือโครงการวิจัย

**** หลักสูตรอ้างอิงจาก**

1. INTERNATIONAL STANDARDS FOR EDUCATION OF DIABETES HEALTH PROFESSIONALS
(International Diabetes Federation 2015)
2. INTERNATIONAL CURRICULUM FOR DIABETES HEALTH PROFESSIONAL EDUCATION
(International Diabetes Federation 2008)

13. การประเมินผู้เข้ารับการศึกษา

13.1 การประเมินผล

- 1) สอบข้อเขียน 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เมื่อสิ้นสุดรายวิชาที่ 1-2	(สัดส่วนคะแนน 10%)
ครั้งที่ 2 เมื่อสิ้นสุดรายวิชาที่ 3-4	(สัดส่วนคะแนน 10%)
ครั้งที่ 3 เมื่อสิ้นสุดรายวิชาที่ 5	(สัดส่วนคะแนน 5%)
- 2) สอบปฏิบัติจากการประเมิน Workshop Role-play (สัดส่วนคะแนน 20%)
- 3) สอบปากเปล่า 1 ครั้ง หลังจบหลักสูตร (สัดส่วนคะแนน 15%)
- 4) งานที่มอบหมาย

- Case Study (สัดส่วนคะแนน 25%)
- โครงร่างการพัฒนานวัตกรรม (สัดส่วนคะแนน 15%)

เช่น การพัฒนาสื่อการสอน การพัฒนาระบบการให้บริการ หรือระบบการให้ความรู้ผู้เป็นเบาหวาน การเขียนโครงร่างวิจัย หรือ ผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยโดยมีตัวอย่างประกอบชัดเจน

13.2 การประเมินผลเพื่อสำเร็จการศึกษา

เกณฑ์การผ่านหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ให้ความรู้ด้านเบาหวาน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

- เข้าเรียนมากกว่า 80%
- คะแนนสอบร้อยละ 75 ขึ้นไป

14. สัญลักษณ์ประจำหลักสูตร

SI หมายถึง Siriraj (ศิริราช) ซึ่งเป็นผู้ผลิตหลักสูตรนี้ ประกอบอักษรย่อ CDE (C-Certified D-Diabetes E-Education) หลอดไฟ หมายถึง ความรู้ ความมีปัญญา หยดน้ำ เปรียบเหมือน การพูดและการให้ความรู้

15. ค่าลงทะเบียนหลักสูตร

ค่าลงทะเบียนหลักสูตร 28,000 บาท

(ทั้งนี้รวมค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงานนอกสถานที่ สื่อการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ)

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติม

สำนักงานศูนย์เบาหวานศิริราช ตึกผู้ป่วยนอก ชั้น 6 โรงพยาบาลศิริราช

เลขที่ 2 ถนนวังหลัง แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

เว็บไซต์ www.si.mahidol.ac.th/sdc

โทรศัพท์ 0 2419 9568-9 โทรสาร 0 2419 9569 อีเมล sidmcenter@gmail.com

ผู้ประสานงาน นายบัณฑิต ปิฎกรัษต์/นางสาวต้องฤทัย จรดล